

Digitõend: kas uus lehekülg kriminaalmenetluses?

Tõnu Mets

Advokaadibüroo Sirje Must advokaat, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna doktorant

Käesoleval ajal leidub ilmselt väheseid praktikuid, kes sõendaks digitaalsetel tõenditel põhineva kuriteo üldmenetluse tulemust ette ennustada. Viimase põhjuseks on asjaolu, et kehtiv menetlusõigus ei ole suutnud tehnoloogia arenguga sammu pidada. Samas ei hõlma digitaalsete tõendite probleematika juba ammu pelgalt arvutikuritegevust. Digitaalne dimensioon esineb peaaegu kõigil tänapäeval toime pandavatel kuritegudel.

Võttes arvesse elektrooniliste andmekandjate ning suhtluskanalite massilist levikut ja kasutust, on selge, et kurjategija süüdimõistmine sõltub järjest enam digitaalsete tõendite menetletavusest. Menetlusõiguse rakendamisel, tõlgendamisel ning täiustamisel ei tohi aga ohvriks tuua õigusselguse ja õiguskindluse põhimõtteid.

Vaid vähestes riikides on kehtestatud spetsiifilisi, elektroonilistele tõenditele orienteeritud menetlusreeglistikke. Kehtivaid menetlusõiguse norme ei ole aga digitaalsete tõendite kohtulik kasutamisel tihti loetud piisavaks. Õiguskirjandust analüüsisid võib kokkuvõtvalt väita, et probleemi teadvustatakse, üldlevinud lahendusi aga napib.

Probleemi teadvustamist ilmestab riigikohtus 14. märtsil 2014. aastal toimunud ümarlaud, kus arutati tõendamise küsimusi kriminaalkohtumenetluses. Ümarlaual jäid advokatuuri, prokuratuuri ning kohtunike esindajad eriarvamusele küsimuses, kuidas peaks toimuma elektrooniliste tõendite uurimine, et kellegi õigusi ei rikutaks. Üksmeelt ei saavutatud isegi kohtunike esindajate vahel.

Infotehnoloogia võib olla muutmas tõekspidamisi menetlustoimingute läbiviimisel, mida ilmestavad esimesed täiendused menetlusreeglistikes digitaalsete tõendite vallas. Menetlusõiguse täiustamisel tuleb aga alati silmas pidada digitaalsete tõendite eripära ning tagada menetlustoimingutele allutatud isikute ning võimalike kolmandate isikute privaatsuse kaitse.